

**Program Wychowawczo - Profilaktyczny
Specjalnego Ośrodka
Szkolno - Wychowawczego
im. ks. Jana Twardowskiego
w Radomsku**

Opracowany przez zespół w składzie: H. Starostecka, T. Knaś, M. Karasek

Spis treści:

Podstawa prawna:	3
Wstęp	3
I. Misja Ośrodka	5
II. Sylwetka absolwenta	6
III. Cele ogólne	7
IV. Struktura oddziaływań wychowawczych	11
V. Diagnoza	15
VI. Szczegółowe cele wychowawcze i profilaktyczne	18
VII. Harmonogram działań	20
VIII. Treści dotyczące obszarów wychowania i profilaktyki zawarte w podstawach programowych przedmiotów kształcenia ogólnego w wybranych typach szkół	26
IX. Zasady ewaluacji Programu Wychowawczo-Profilaktycznego	47

Podstawa prawna:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 ze zm.).
- Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991 r. nr 120, poz. 526).
- Ustawa z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz.U. z 2017 r. poz. 1189).
- Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz.U. z 2016 r. poz. 1943 ze zm.).
- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 59).
- Ustawa z 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 487).
- Ustawa z 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 783).
- Ustawa z 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 957).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. z 2015 r. poz. 1249).
- Priorytety Ministra Edukacji Narodowej na rok szkolny 2017/2018
- Statut Specjalnego Ośrodka Szkolno - Wychowawczego w Radomsku.

Wstęp

Szkolny Program Wychowawczo - Profilaktyczny realizowany w Specjalnym Ośrodku Szkolno - Wychowawczym w Radomsku opiera się na hierarchii wartości przyjętej przez Radę Pedagogiczną, Radę Rodziców i Samorząd Uczniowski, wynikających z przyjętej w placówce koncepcji pracy. Treści szkolnego Programu Wychowawczo - Profilaktycznego są spójne ze statutem Ośrodka i Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania. Istotą działań wychowawczych i profilaktycznych SOSW jest współpraca całej społeczności oparta na założeniu, że wychowanie jest zadaniem realizowanym

w rodzinie i w szkole, która w swojej działalności musi uwzględniać zarówno wolę rodziców, jak i priorytety edukacyjne państwa. Rolą szkoły, oprócz jej funkcji dydaktycznej, jest dbałość o wszechstronny rozwój każdego z uczniów oraz wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny. Wychowanie rozumiane jest jako wspieranie uczniów ku dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej. Proces wychowania jest wzmocniany i uzupełniany poprzez działania z zakresu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny Ośrodka tworzy spójną całość ze szkolnym zestawem programów nauczania i uwzględnia wymagania opisane w podstawie programowej.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny określa sposób realizacji celów kształcenia oraz zadań wychowawczych zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, uwzględniając kierunki i formy oddziaływań wychowawczych, których uzupełnieniem są działania profilaktyczne skierowane do uczniów, rodziców i nauczycieli.

Program Wychowawczo - Profilaktyczny został opracowany na podstawie diagnozy potrzeb i problemów występujących w środowisku, z uwzględnieniem:

- wyników ewaluacji wewnętrznej,
- wyników nadzoru pedagogicznego,
- ewaluacji dotychczas realizowanych programów: Programu Wychowawczego i Programu Profilaktycznego,
- wniosków i analiz dokumentacji (Statut, Program Wychowawczy, Program Profilaktyczny, Regulamin wychowanka SOSW, dzienniki lekcyjne, dzienniki zajęć wychowawczych, koła zainteresowań, księgi protokołów, protokoły z posiedzeń Zespołu do Spraw Rozwiązywania Problemów Wychowawczych, dokumentacja psychologa i pedagoga szkolnego),
- wniosków nauczycieli, uczniów, rodziców i pracowników niepedagogicznych,

Podstawowym celem realizacji Programu Wychowawczo-Profilaktycznego SOSW jest wspieranie dzieci i młodzieży w rozwoju oraz zapobieganie zachowaniom problemowym, ryzykownym. Ważnym elementem realizacji Programu Wychowawczo - Profilaktycznego jest także kultywowanie tradycji i ceremoniału szkoły.

Podstawowe zasady realizacji Programu Wychowawczo - Profilaktycznego Ośrodka obejmują:

- powszechną znajomość założeń programu – przez uczniów, rodziców i wszystkich pracowników szkoły,
- zaangażowanie wszystkich podmiotów szkolnej społeczności i współpracę w realizacji zadań określonych w programie,
- respektowanie praw wszystkich członków szkolnej społeczności oraz kompetencji organów szkoły (Dyrektor, Rada Rodziców, Samorząd Uczniowski),
- współdziałanie ze środowiskiem zewnętrznym szkoły (np. udział organizacji i stowarzyszeń wspierających działalność wychowawczą i profilaktyczną Ośrodka),
- współodpowiedzialność za efekty realizacji programu,
- inne (ważne dla Ośrodka, wynikające z jego potrzeb i specyfiki).

I. Misja Ośrodka

Misją Specjalnego Ośrodka Szkolno - Wychowawczego jest kształcenie i wychowanie w duchu wartości i poczuciu odpowiedzialności, miłości ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur innych krajów Europy i świata, kształtowanie umiejętności nawiązywania kontaktów z rówieśnikami, także przedstawicielami innych kultur. Placówka zapewnia pomoc we wszechstronnym rozwoju uczniów w wymiarze intelektualnym, psychicznym i społecznym, zapewnia pomoc psychologiczną i pedagogiczną uczniom.

Misją Ośrodka jest uczenie wzajemnego szacunku i uczciwości jako postawy życia w społeczeństwie i w państwie, w duchu przekazu dziedzictwa kulturowego i kształtowania postaw patriotycznych, a także budowanie pozytywnego obrazu placówki poprzez kultywowanie i tworzenie jej tradycji. Misją Ośrodka jest także przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych, kształtowanie postawy odpowiedzialności za siebie i innych oraz troska o bezpieczeństwo uczniów, nauczycieli i rodziców.

II. Sylwetka absolwenta

Dążeniem Specjalnego Ośrodka Szkolno - Wychowawczego w Radomsku jest przygotowanie uczniów do efektywnego funkcjonowania w życiu społecznym oraz podejmowania samodzielnych decyzji w poczuciu odpowiedzialności za własny rozwój. Uczeń kończący szkołę, posiada następujące cechy:

- kieruje się w codziennym życiu zasadami etyki i moralności,
- zna i stosuje zasady dobrych obyczajów i kultury bycia,
- szanuje siebie i innych,
- jest odpowiedzialny,
- zna historię i kulturę własnego narodu i regionu oraz tradycje szkoły, przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny życia,
- zna i rozumie zasady współżycia społecznego,
- jest tolerancyjny,
- korzysta z różnych źródeł wiedzy i informacji, racjonalnie wykorzystuje narzędzia i technologie informatyczne,
- jest ambitny,
- jest kreatywny,
- jest odważny,
- jest samodzielny,
- posiada wiedzę na temat współczesnych zagrożeń społecznych i cywilizacyjnych, podejmuje odpowiedzialne decyzje w trosce o bezpieczeństwo własne i innych,
- szanuje potrzeby innych i jest chętny do niesienia pomocy,
- jest odporny na niepowodzenia,
- integruje się z rówieśnikami i prawidłowo funkcjonuje w zespole,
- inne (ważne z perspektywy przyjętych wartości oraz celów wychowawczych i profilaktycznych szkoły).

III. Cele ogólne

Działalność wychowawcza w szkole i placówce polega na prowadzeniu działań z zakresu promocji zdrowia oraz wspomaganie ucznia i wychowanka w jego rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie dojrzałości w sferze:

- fizycznej – ukierunkowanej na zdobycie przez ucznia i wychowanka wiedzy i umiejętności pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowania zachowań prozdrowotnych,
- psychicznej – ukierunkowanej na zbudowanie równowagi i harmonii psychicznej, osiągnięcie właściwego stosunku do świata, poczucia siły, chęci do życia i witalności, ukształtowanie postaw sprzyjających rozwijaniu własnego potencjału, kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi uczniów, zdrowiu i dobrej kondycji psychicznej,
- społecznej – ukierunkowanej na kształtowanie postawy otwartości w życiu społecznym, opartej na umiejętności samodzielnej analizy wzorów i norm społecznych oraz dokonywania wyborów, a także doskonaleniu umiejętności wypełniania ról społecznych,
- aksjologicznej – ukierunkowanej na zdobycie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w tym docenienie znaczenia zdrowia oraz poczucia sensu istnienia.

Działalność wychowawcza obejmuje w szczególności:

- współdziałanie całej społeczności Ośrodka na rzecz kształtowania u uczniów wiedzy, umiejętności i postaw określonych w sylwetce absolwenta,
- kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie i odpowiedzialność za własny rozwój należą do jednych z najważniejszych wartości w życiu, a decyzje w tym zakresie podejmowane są w poczuciu odpowiedzialności za siebie i innych,
- współpracę z rodzicami lub opiekunami uczniów w celu budowania spójnego systemu wartości oraz kształtowania postaw prozdrowotnych i promowania zdrowego stylu życia oraz zachowań proekologicznych,
- wzmacnianie wśród uczniów i wychowanków więzi ze placówką oraz społecznością lokalną,
- kształtowanie przyjaznego klimatu w placówce, budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów i nauczycieli, wychowanków i wychowawców,

- doskonalenie umiejętności nauczycieli i wychowawców w zakresie budowania podmiotowych relacji z uczniami oraz ich rodzicami lub opiekunami oraz warsztatowej pracy z grupą uczniów,
- wzmacnianie kompetencji wychowawczych nauczycieli i wychowawców oraz rodziców lub opiekunów,
- kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym,
- przygotowanie uczniów do aktywnego uczestnictwa w kulturze i sztuce narodowej i światowej,
- wspieranie edukacji rówieśniczej mających na celu modelowanie postaw prozdrowotnych i prospołecznych.

Działalność edukacyjna w szkole polega na stałym poszerzaniu i ugruntowywaniu wiedzy i umiejętności u uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów, nauczycieli i wychowawców z zakresu promocji zdrowia i zdrowego stylu życia.

Działalność edukacyjna obejmuje w szczególności:

- poszerzenie wiedzy rodziców lub opiekunów, nauczycieli i wychowawców na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, a także suplementów diet i leków, w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach,
- rozwijanie i wzmacnianie umiejętności psychologicznych i społecznych uczniów,
- kształtowanie u uczniów umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji,
- kształtowanie krytycznego myślenia i wspomaganie uczniów i wychowanków w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu,
- prowadzenie wewnątrzszkolnego doskonalenia kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, oraz podejmowania interwencji profilaktycznej,

- doskonalenie kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie profilaktyki używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych, norm rozwojowych i zaburzeń zdrowia psychicznego wieku rozwojowego.

Działalność informacyjna w placówce polega na dostarczaniu rzetelnych i aktualnych informacji, dostosowanych do wieku oraz możliwości psychofizycznych odbiorców, na temat zagrożeń i rozwiązywania problemów związanych z używaniem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych skierowanych do uczniów oraz ich rodziców lub opiekunów, a także nauczycieli i wychowawców oraz innych pracowników szkoły.

Działalność informacyjna obejmuje w szczególności:

- dostarczenie aktualnych informacji nauczycielom, wychowawcom i rodzicom lub opiekunom na temat skutecznych sposobów prowadzenia działań wychowawczych i profilaktycznych związanych z przeciwdziałaniem używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych i innych zagrożeń cywilizacyjnych,
- udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej dla uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów w przypadku używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych,
- przekazanie informacji uczniom i wychowankom, ich rodzicom lub opiekunom oraz nauczycielom i wychowawcom na temat konsekwencji prawnych związanych z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- informowanie uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy Ośrodka z Policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią.

Działalność profilaktyczna w placówce polega na realizowaniu działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej.

Działalność profilaktyczna obejmuje:

- wspieranie wszystkich uczniów i wychowanków w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia oraz podejmowanie działań, których celem jest ograniczanie zachowań ryzykownych niezależnie od poziomu ryzyka używania przez nich środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych,
- wspieranie uczniów i wychowanków, którzy ze względu na swoją sytuację rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są w wyższym stopniu narażeni na ryzyko zachowań ryzykownych,
- wspieranie uczniów i wychowanków, u których rozpoznano wczesne objawy używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych lub występowania innych zachowań ryzykownych, które nie zostały zdiagnozowane jako zaburzenia lub choroby wymagające leczenia.

Działania te obejmują w szczególności:

- realizowanie wśród uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego dostosowanych do potrzeb indywidualnych i grupowych oraz realizowanych celów profilaktycznych, rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji, o którym mowa w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii,
- przygotowanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, jako alternatywnej, pozytywnej formy działalności zaspakajającej ważne potrzeby, w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu, przynależności i satysfakcji życiowej,
- kształtowanie i wzmacnianie norm przeciwnych używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych przez uczniów, a także norm przeciwnych podejmowaniu innych zachowań ryzykownych,
- doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów i wychowanków zachowań ryzykownych,

W bieżącym roku szkolnym najważniejsze działania w pracy wychowawczej są ukierunkowane na:

- wspomaganie rozwoju ucznia w sferze emocjonalnej, społecznej i twórczej,
- przygotowanie uczniów do prawidłowego funkcjonowania w grupie społecznej (szkole, klasie, grupie wychowawczej),
- wzbudzanie poczucia przynależności do grupy,
- rozbudzanie poczucia własnej wartości, wiary we własne siły i możliwości,
- budowanie poczucia tożsamości regionalnej i narodowej,
- przeciwdziałanie przemocy, agresji i uzależnieniom,
- przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych,
- troska o szeroko pojęte bezpieczeństwo podopiecznych, nauczycieli i rodziców.

Zadania profilaktyczne programu to:

- zapoznanie z normami zachowania obowiązującymi w placówce,
- znajomość zasad ruchu drogowego – bezpieczeństwo w drodze do i ze szkoły,
- promowanie zdrowego stylu życia,
- kształtowanie nawyków prozdrowotnych,
- rozpoznawanie sytuacji i zachowań ryzykownych, w tym korzystanie ze środków psychoaktywnych (lekarstw bez wskazań lekarskich, papierosów, alkoholu i narkotyków),
- eliminowanie z życia szkolnego agresji i przemocy rówieśniczej,
- niebezpieczeństwa związane z nadużywaniem komputera, Internetu, telefonów komórkowych i telewizji,
- wzmacnianie poczucia własnej wartości uczniów, podkreślanie pozytywnych doświadczeń życiowych, pomagających ukształtować pozytywną tożsamość uczniów i wychowanków,
- uczenie sposobów wyrażania własnych emocji i radzenia sobie ze stresem.

IV. Struktura oddziaływań wychowawczych

➤ Dyrektor Ośrodka:

- stwarza warunki dla realizacji procesu wychowawczego w placówce,
- sprawuje opiekę nad uczniami oraz stwarza warunki harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne, dba o prawidłowy poziom pracy wychowawczej i opiekuńczej placówki,

- inspiruje nauczycieli do poprawy istniejących lub wdrożenia nowych rozwiązań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu innowacyjnych działań programowych, organizacyjnych lub metodycznych, których celem jest rozwijanie kompetencji uczniów,
- stwarza warunki do działania w placówce: wolontariuszy, stowarzyszeń i innych organizacji, w szczególności organizacji harcerskich, których celem statutowym jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej placówki,
- współpracuje z zespołem wychowawców, pedagogiem, psychologiem, oraz Samorządem Uczniowskim, wspomaga nauczycieli w realizacji zadań,
- czuwa nad realizowaniem przez uczniów obowiązku szkolnego,
- nadzoruje zgodność działania placówki ze statutem, w tym dba o przestrzeganie zasad oceniania, praw uczniów, kompetencji organów szkoły,
- nadzoruje realizację Programu Wychowawczo - Profilaktycznego Ośrodka.

➤ **Rada Pedagogiczna:**

- uczestniczy w diagnozowaniu pracy wychowawczej placówki i potrzeb w zakresie działań profilaktycznych
- opracowuje projekt Programu Wychowawczo - Profilaktycznego i uchwała go w porozumieniu z Radą Rodziców
- opracowuje i zatwierdza dokumenty i procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia młodzieży demoralizacją i przestępczością
- uczestniczy w realizacji Programu Wychowawczo - Profilaktycznego Ośrodka
- uczestniczy w ewaluacji Programu Wychowawczo - Profilaktycznego.

➤ **Nauczyciele:**

- współpracują z wychowawcami klas w zakresie realizacji zadań wychowawczych, uczestniczą w realizacji Programu Wychowawczo - Profilaktycznego,
- reagują na obecność w szkole osób obcych, które swoim zachowaniem stwarzają zagrożenie dla ucznia,

- reagują na przejawy agresji, niedostosowania społecznego i uzależnień uczniów,
- przestrzegają obowiązujących w placówce procedur postępowania w sytuacjach zagrożenia młodzieży demoralizacją i przestępczością,
- udzielają uczniom pomocy w przezwyciężaniu niepowodzeń szkolnych,
- kształcą i wychowują dzieci w duchu patriotyzmu i demokracji,
- rozmawiają z uczniami i rodzicami o zachowaniu i frekwencji oraz postępach w nauce na swoich zajęciach,
- wspierają zainteresowania i rozwój osobowy ucznia.

➤ **Wychowawcy klas / wychowawcy grup wychowawczych:**

- diagnozują sytuację wychowawczą w klasie,
- rozpoznają indywidualne potrzeby uczniów i wychowanków,
- na podstawie dokonanego rozpoznania oraz celów i zadań określonych w Programie Wychowawczo - Profilaktycznym opracowują plan pracy wychowawczej dla klasy, czy grupy na dany rok szkolny, uwzględniając specyfikę funkcjonowania zespołu i potrzeb uczniów, wychowanków,
- przygotowują sprawozdanie z realizacji planu pracy wychowawczej i wnioski do dalszej pracy,
- zapoznają uczniów, wychowanków i ich rodziców z prawem wewnątrzszkolnym i obowiązującymi zwyczajami, tradycjami szkoły,
- są członkami zespołu wychowawców i wykonują zadania zlecone przez przewodniczącego zespołu,
- oceniają zachowanie uczniów, wychowanków, zgodnie z obowiązującymi w placówce procedurami,
- współpracują z innymi nauczycielami, rodzicami uczniów, pedagogiem szkolnym oraz specjalistami pracującymi z uczniami, wychowankami o specjalnych potrzebach,
- wspierają uczniów, wychowanków potrzebujących pomocy, znajdujących się w trudnej sytuacji,
- rozpoznają oczekiwania swoich uczniów, wychowanków i ich rodziców,

- dbają o dobre relacje w klasie, grupie wychowawczej.
- podejmują działania profilaktyczne w celu przeciwdziałania niewłaściwym zachowaniom podopiecznych,
- współpracują z sądem, policją, innymi osobami i instytucjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży,
- podejmują działania w zakresie poszerzania kompetencji wychowawczych.

➤ **Pedagog szkolny/psycholog:**

- diagnozuje środowisko wychowawcze,
- zapewnia uczniom pomoc psychologiczną w odpowiednich formach,
- współpracuje z rodzicami uczniów potrzebującymi szczególnej troski wychowawczej lub stałej opieki,
- zabiega o różne formy pomocy wychowawczej i materialnej dla uczniów,
- współpracuje z rodzicami w zakresie działań wychowawczych i profilaktycznych, udziela pomocy psychologiczno - pedagogicznej rodzicom uczniów,
- współpracuje z placówkami wspierającymi proces dydaktyczno - wychowawczy placówki i poszerzającymi zakres działań o charakterze profilaktycznym, w tym z Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną,

➤ **Rodzice:**

- współtworzą Program Wychowawczo – Profilaktyczny Ośrodka,
- uczestniczą w diagnozowaniu pracy wychowawczej placówki,
- uczestniczą w wywiadówkach organizowanych przez szkołę,
- zasięgają informacji na temat swoich dzieci w placówce,
- współpracują z wychowawcą klasy i innymi nauczycielami pracującymi z ich dziećmi,
- dbają o właściwą formę spędzania czasu wolnego przez dzieci,

- Rada Rodziców uchwała w porozumieniu z Radą Pedagogiczną Program Wychowawczo - Profilaktyczny Ośrodka.

➤ **Samorząd uczniowski:**

- jest inspiratorem i organizatorem życia kulturalnego uczniów, działalności oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej, zgodnie z własnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi, w porozumieniu z dyrektorem,
- uczestniczy w diagnozowaniu sytuacji wychowawczej szkoły,
- współpracuje z Zespołem Wychowawców i Radą Pedagogiczną,
- prowadzi akcje pomocy dla potrzebujących kolegów,
- reprezentuje postawy i potrzeby środowiska uczniowskiego,
- propaguje ideę samorządności oraz wychowania w demokracji,
- dba o dobre imię i honor szkoły oraz wzbogaca jej tradycję,
- może podejmować działania z zakresu wolontariatu.

V. Diagnoza

Pracownicy pedagogiczni i nie będący nauczycielami SOSW realizują wiele działań wspierających rozwój uczniów, tworząc warunki sprzyjające ich wychowaniu do wartości, poczuciu bezpieczeństwa, kształtowaniu postaw patriotycznych i kompetencji społecznych. Wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży służy także pozytywny klimat społeczny szkoły, klasy czy grupy. O wszystkie działania z zakresu wychowania, bezpieczeństwa i edukacji warto zadbać poprzez ich zaplanowanie w Programie Wychowawczo - Profilaktycznym SOSW.

Program Wychowawczo – Profilaktyczny Specjalnego Ośrodka Szkolno - Wychowawczego został opracowany na podstawie diagnozy sytuacji dydaktyczno - wychowawczej w Ośrodku, z użyciem następujących narzędzi:

- ankiety dla uczniów, nauczycieli, pracowników niepedagogicznych i rodziców;
- rozmowy indywidualne z uczniami, nauczycielami, psychologiem, pedagogiem, rodzicami,

- wywiad z pielęgniarką,
- obserwacja uczniów,
- analiza osiągnięć szkolnych uczniów,
- analiza dokumentacji z realizowanych dotychczas programów profilaktycznych w placówce,
- analiza dokumentacji Zespołu Do Spraw Rozwiązywanie Problemów Wychowawczych,
- analiza raportów z ewaluacji Programu Wychowawczego i Szkolnego Programu Profilaktyki,

Analiza wyników badań.

1. Identyfikacja niepokojących objawów w dwóch obszarach

Na podstawie przeprowadzonych badań dokonano wstępnej identyfikacji niepokojących objawów, uwzględniając informacje z następujących obszarów:

- wskaźniki naruszenia dyscypliny szkolnej,
  - wskaźniki zagrożeń w środowisku uczniowskim.
- Jeżeli chodzi o problem naruszenia dyscypliny szkolnej, to na terenie SOSW mają miejsce: spóźnienia oraz zaniżona frekwencja spowodowana dowozami uczniów z okolicznych gmin.

Obserwuje się również przejawy zagrożeń w środowisku uczniowskim: agresja (w szczególności słowna) i wulgaryzmy, nikotynizm, sporadyczne kontakty z alkoholem, konflikty rówieśnicze (przezywanie, wyśmiewanie, dokuczanie). Powyższe zachowania uznajemy za dysfunkcyjne, gdyż są one niespójne i nieadekwatne wobec wzoru absolwenta naszej placówki. Występowanie w/w zachowań stanowi następującą informację: wszelkie dysfunkcje jakie obserwujemy na terenie SOSW traktujemy jako objawy sposobów radzenia sobie uczniów w trudnych sytuacjach, dlatego też w ramach Programu Wychowawczo - Profilaktycznego będziemy dążyć do poznania istoty trudności i podjęcia działań ukierunkowanych na pomaganie uczniom w uczeniu się nowych, konstruktywnych sposobów radzenia sobie z trudnościami.

2. Problemy wychowawcze występujące w placówce:

- nie wszyscy uczniowie przestrzegają norm i zasad obowiązujących w placówce;
- nadpobudliwość psychoruchowa występująca szczególnie w klasach autystycznych;
- brak zainteresowania nauką szkolną

- autoagresja
- nieprzestrzeganie nawyków higienicznych
- zaburzenia odżywiania (np. otyłość, niechęć do jedzenia)
- bez motywacji i zachęcania uczniowie samodzielnie nie wykazują chęci korzystania z dóbr kultury
- małe zaangażowanie rodziców w życie placówki
- nie wszyscy nauczyciele i pracownicy niepedagogiczni pozytywnie oceniają klimat panujący w placówce oraz współpracę
- w placówce w ostatnim czasie nie organizowano szkoleń dotyczących profilaktyki i zdrowia;

Zalecenia dla programu wychowawczo-profilaktycznego – w tym dotyczące organizowania działań informacyjnych dla:

Nauczycieli (w zakresie dotyczącym):

- realizacji zadań w ramach Programu Wychowawczo - Profilaktycznego SOSW w Radomsku
- opracowanych procedur SOSW
- współpracy z instytucjami uprawnionymi do pomocy w realizowaniu profilaktyki

Rodziców (w zakresie dotyczącym):

- stanu wychowawczego szkoły (mocnych stron, zagrożeń)
- celów i zadań szkolnej profilaktyki
- zasad interwencji kryzysowej
- zasad uczestnictwa w programach profilaktycznych realizowanych w placówce
- zawierania kontraktów
- organizacji spotkań wychowawczych z rodzicami (problemowych, tematycznych)
- współpracy z instytucjami uprawnionymi do świadczenia pomocy w szkole, w realizowaniu profilaktyki.

Uczniów (w zakresie dotyczącym):

- stanu wychowawczego szkoły
- zagrożeń
- organizacji zajęć pozalekcyjnych
- zasad uczestnictwa w realizowanych programach profilaktycznych, osobistego zaangażowania i odpowiedzialności w realizacji programu
- zawierania kontraktów
- zasad interwencji w sytuacjach kryzysowych

VI. Szczegółowe cele wychowawcze i profilaktyczne

OBSZAR ROZWOJU INTELEKTUALNEGO

- Rozpoznanie i rozwijanie możliwości, uzdolnień i zainteresowań uczniów.
- Zwiększenie udziału uczniów w zajęciach pozalekcyjnych.
- Wszyscy uczniowie wymagający wsparcia uzyskują pomoc specjalistyczną.
- Poprawa frekwencji uczniów na zajęciach lekcyjnych.

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNEGO:

- Integracja zespołów klasowych i grup wychowawczych.
- Rozumienie i respektowanie przez uczniów obowiązujących norm.
- Rozwijanie postaw prospołecznych i działań w zakresie wolontariatu. Samorząd Uczniowski wyłoni Radę Wolontariatu.

OBSZAR ROZWOJU FIZYCZNEGO

- Kształtowanie umiejętności podejmowania i realizacji zachowań prozdrowotnych.
- W I semestrze wszyscy wychowawcy przeprowadzą co najmniej 2 godziny zajęć sprzyjających kształtowaniu postaw prozdrowotnych.
- Uczniowie są świadomi zależności pomiędzy odpowiednim stylem życia a zdrowiem.

OBSZAR ROZWOJU EMOCJONALNEGO

- Kształtowanie pozytywnego obrazu własnej osoby.
- Przeprowadzenie zajęć psychoedukacyjnych na temat umiejętności samooceny i rozpoznawania swoich predyspozycji.
- Uczniowie umieją wskazać swoje mocne i słabe strony.

- Uczniowie potrafią wskazać konstruktywne sposoby rozwijania swoich predyspozycji i pokonywania potencjalnych trudności.

OBSZAR ROZWOJU DUCHOWEGO

- Upowszechnienie wiedzy na temat obowiązujących w placówce norm i wartości.
- Wychowawcy zapoznają uczniów i rodziców z systemem wartości przyjętych w koncepcji pracy placówki oraz regulacjami prawa wewnątrzszkolnego.
- Poprawa relacji pomiędzy pracownikami szkoły oraz pracownikami i uczniami. Uczniowie w swoich zachowaniach kierują się normami wynikającymi z przyjętych w placówce wartości.

VII. Harmonogram działań

S F E R A I N T E L E K T U A L N A	Zadania	Forma realizacji	Osoby odpowiedzialne	Termin
	Rozpoznanie i rozwijanie możliwości, uzdolnień i zainteresowań uczniów	Przeprowadzanie w klasach diagnoz, obserwacje uczniów podczas bieżącej pracy	Nauczyciele, wychowawcy	Wrzesień
	Rozwijanie zainteresowań i zdolności uczniów	Prowadzenie zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, warsztatów, konkursów, wyjścia do muzeum, teatru, na wystawy, udział w życiu kulturalnym miasta, przygotowanie programów artystycznych na uroczystości szkolne, prezentowanie talentów na forum szkoły	Nauczyciele, wychowawcy klas i grup wychowawczych	Zgodnie z kalendarzem szkolnych uroczystości określających terminy konkretnych przedsięwzięć i osoby odpowiedzialne za ich przygotowanie
		Przeprowadzenie przez nauczycieli zajęć lekcyjnych z wykorzystaniem aktywizujących metod pracy	Koordynator WDN Dyrektor	Zgodnie z terminami obserwacji lekcji ustalonym w planie nadzoru pedagogicznego

	Rozwijanie umiejętności rozpoznawania własnych predyspozycji	Zajęcia z orientacji zawodowej	Wychowawcy, pedagog szkolny	Zgodnie z harmonogramem zajęć w poszczególnych klasach
	Kształtowanie postawy twórczej	Uroczystości i konkursy organizowane na terenie placówki i w środowisku lokalnym	Nauczyciele, organizatorzy uroczystości i konkursów	Cały rok, zgodnie z harmonogramem
	Kształcenie samodzielnego formułowania i wyrażania sądów	Debata na temat wartości i zasad wolontariatu	Opiekunowie samorządu	Pierwsze półrocze (zgodnie z harmonogramem)
	Podnoszenie efektów kształcenia poprzez uświadamianie wagi edukacji i wyników egzaminów zewnętrznych	Lekcje wychowawcze poświęcone tej tematyce, szkolne konkursy z nagrodami na najlepszą frekwencję	Wychowawcy klas	Cały rok szkolny
	Uczenie planowania i dobrej organizacji własnej pracy	Lekcje wychowawcze poświęcone tej tematyce, praktyczne sposoby zarządzania czasem na warsztatach prowadzonych przez pedagoga szkolnego	Pedagog szkolny wychowawcy,	Zgodnie z harmonogramem zajęć
M O R A L N A	Kształtowanie szacunku do ludzi, wrażliwości na potrzeby drugiego człowieka, prawidłowe rozumienie wolności	Działalność charytatywna, wolontariat szkolny powołanie Rady Wolontariatu.	Opiekunowie samorządu	Cały rok szkolny

<p>jednostki oparte na poszanowaniu osoby ludzkiej</p> <p>Rozwój poszanowania dziedzictwa narodowego i kształtowanie świadomości narodowej. Wskazywanie autorytetów i wzorców moralnych</p>	<p>Świętowanie rocznic i wydarzeń patriotycznych, lekcje wychowawcze na temat patriotyzmu</p>	<p>Nauczyciele wskazani jako odpowiedzialni za poszczególne działania</p>	<p>Zgodnie z kalendarzem uroczystości i personalną odpowiedzialnością za konkretne działanie</p>
<p>Poznanie kultury rodzimej, zaznajamianie z kulturą regionu</p>	<p>Wycieczki, tematyczne lekcje wychowawcze</p>	<p>Nauczyciele i wychowawcy grup wychowawczych</p>	<p>Wrzesień – czerwiec</p>
<p>Poznanie dorobku kulturalnego Europy, świata, wykształcenie postawy tolerancji i szacunku dla innych narodów, kultur, religii</p>	<p>Międzynarodowe wymiany nauczycieli, lekcje wychowawcze poświęcone tej tematyce, wycieczki</p>	<p>Koordinator programu wymiany nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych</p>	<p>Zgodnie z terminem projektu</p>
<p>Uczenie właściwego pojęcia tolerancji, odwagi w reagowaniu na niesprawiedliwość, krzywdę drugiego człowieka, agresję</p>	<p>Warsztaty organizowane przez pedagoga szkolnego</p> <p>Lecje wychowawcze poświęcone tej tematyce</p>	<p>Pedagog szkolny</p> <p>Wychowawcy klas</p>	<p>Zgodnie z harmonogramem opracowanym przez pedagoga</p>

	Promowanie zdrowego stylu życia	Dzień Sportu, zajęcia o zdrowym stylu odżywiania się oraz znaczeniu ruchu w życiu człowieka prowadzone przez wychowawców, Projekty profilaktyczne	Nauczyciele i wychowawcy grup wychowawczych	Cały rok szkolny
S P O Ł E C Z N A	Kształtowanie przekonania o społecznym wymiarze istnienia osoby ludzkiej, a także o społecznym aspekcie bycia uczniem szkoły	Omówienie zasad Statutu SOSW, lekcje wychowawcze poświęcone tej tematyce.	Wychowawcy klas i grup wychowawczych	Cały rok szkolny
	Uczenie działania zespołowego, tworzenia klimatu dialogu i efektywnej współpracy. Uczenie zasad samorządności i demokracji	Wybory do samorządu uczniowskiego/wybory samorządów klasowych, bieżąca kontrola ich działalności, wybory opiekuna samorządu uczniowskiego.	Pedagog szkolny Opiekunowie samorządu	Zgodnie z harmonogramem zajęć.
	Doskonalenie kultury bycia	Zajęcia z zakresu savoir-vivre'u dobrych manier	Nauczyciele i wychowawcy grup wychowawczych	Cały rok szkolny
	Kształtowanie postawy szacunku wobec środowiska naturalnego	Udział w akcji sprzątanie świata. Udział w akcjach charytatywnych na rzecz zwierząt, zajęcia ekologiczne, wycieczki krajoznawcze.	Nauczyciele i wychowawcy grup wychowawczych	Cały rok szkolny

	<p>Kształtowanie aktywnej postawy wobec przyszłej pracy zawodowej oraz wymagań rynku pracy. Współpraca z Urzędem Pracy oraz innymi instytucjami w celu uzyskania informacji o sytuacji na lokalnym rynku pracy</p>	<p>Warsztaty dla uczniów klas SSPP i Szkoły Branżowej I stopnia prowadzone przez pedagoga szkolnego, nauczycieli</p> <p>Nauka poszukiwania pracy, analizy ofert, nauka wypełniania dokumentów związanych z podjęciem pracy zawodowej, przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej przed podjęciem pracy</p>	<p>Pedagog szkolny, nauczyciel przedsiębiorczości, nauczyciele</p>	<p>Zgodnie z harmonogramem zajęć</p>
	<p>Systematyczne monitorowanie frekwencji uczniów na zajęciach lekcyjnych. Zwiększenie współpracy z rodzicami w zakresie kontroli obowiązku szkolnego</p>	<p>Analiza frekwencji uczniów</p> <p>Systematyczne informowanie rodziców o absencji uczniów, wywiadówki, indywidualne spotkania z rodzicami,</p>	<p>Wicedyrektor, wychowawcy klas i grup wychowawczych</p>	<p>Sporządzanie miesięcznych zestawień obecności w pierwszym dniu miesiąca następującego po okresie kontroli</p> <p>Zgodnie z harmonogramem zebrań ustalonym na dany rok szkolny</p>
<p>E M O C J</p>	<p>Nauka nabywania świadomości własnych słabych i mocnych stron, kształtowanie samoakceptacji,</p>	<p>Warsztaty dla uczniów prowadzone przez specjalistów z PPP</p>	<p>Pedagog i psycholog szkolny</p>	<p>Cały rok szkolny</p>

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

O N A L N A	budowanie poczucia własnej wartości	Lekcje wychowawcze poświęcone tej tematyce – wskazanie konkretnych zajęć		
	Kształcenie umiejętności rozwiązywania problemów bez użycia siły	Zajęcia integracyjne Lekcje wychowawcze z wykorzystaniem filmu o agresji i jej unikaniu	Pedagog i psycholog szkolny, wychowawcy klas i grup wychowawczych	Cały rok szkolny

VIII. Treści dotyczące obszarów wychowania i profilaktyki zawarte w podstawach programowych przedmiotów kształcenia ogólnego w wybranych typach szkół

1. Zdrowie - edukacja zdrowotna

a) Szkoła Podstawowa

Przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Edukacja wczesnoszkolna	<ul style="list-style-type: none"> • dba o higienę oraz estetykę własną i otoczenia; • ma świadomość znaczenia odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia człowieka; • posługuje się numerami telefonów alarmowych, formułuje komunikat wezwanie o pomoc: Policji, Pogotowia Ratunkowego, Straży Pożarnej; • posługuje się danymi osobowymi w kontakcie ze służbami mundurowymi i medycznymi, w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia; • reaguje stosownym zachowaniem w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa, zdrowia jego lub innej osoby; • wymienia wartości odżywcze produktów żywnościowych, ma świadomość znaczenia odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia, ogranicza spożywanie posiłków o niskich wartościach odżywczych i niezdrowych, zachowuje umiar w spożywaniu produktów słodzonych, zna konsekwencje zjadania ich w nadmiarze; • przygotowuje posiłki służące utrzymaniu zdrowia; • ubiera się odpowiednio do stanu pogody, poszukuje informacji na temat pogody, wykorzystując np. internet; • ma świadomość, iż nieodpowiedzialne korzystanie z technologii ma wpływ na utratę zdrowia człowieka;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • w sposób odpowiedzialny posługuje się technologią dostosowaną do jego predyspozycji psychofizycznych i zdrowotnych;
Biologia	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje związek pomiędzy własnym postępowaniem a zachowaniem zdrowia oraz rozpoznaje sytuacje wymagające konsultacji lekarskiej; • uzasadnia konieczność ochrony przyrody; • opisuje i prezentuje postawę i zachowania człowieka odpowiedzialnie korzystającego z dóbr przyrody;

<p>Wychowanie fizyczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, jakie znaczenie ma aktywność fizyczna dla zdrowia; • opisuje piramidę żywienia i aktywności fizycznej; • opisuje zasady zdrowego odżywiania; • przestrzega zasad higieny osobistej i czystości odzieży; • przyjmuje prawidłową postawę ciała w różnych sytuacjach; • omawia sposoby postępowania w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia; • wymienia czynniki, które wpływają pozytywnie i negatywnie na zdrowie i samopoczucie oraz wskazuje te, na które może mieć wpływ; • omawia sposoby redukcji nadmiernego stresu i radzenia sobie z nim w sposób konstruktywny; • wymienia przyczyny i skutki otyłości oraz nieuzasadnionego odchudzania się i używania sterydów w celu zwiększenia masy mięśni; • wyjaśnia wymogi higieny wynikające ze zmian zachodzących w organizmie w okresie dojrzewania;
<p>WOS</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje przypadki wymagające postaw asertywnych; • podaje przykłady trudnych społecznie sytuacji, w których należy zachować się asertywnie; uzasadnia, że można zachować dystans wobec nieaprobowanych przez siebie zachowań innych ludzi lub przeciwstawić się im; przedstawia różne formy zachowań asertywnych;
<p>Przyroda</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kształtowanie umiejętności właściwego reagowania na niebezpieczeństwa zagrażające życiu i zdrowiu; • doskonalenie umiejętności dbałości o własne ciało, jak i najbliższe otoczenie; • poznawanie siebie, swoich zdolności i rozwijanie zainteresowań sprzyjających motywacji do uczenia się;
<p>Edukacja dla bezpieczeństwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zależności między zdrowiem fizycznym, psychicznym, emocjonalnym a społecznym; wyjaśnia wpływ stresu na zdrowie; • wymienia zachowania, które sprzyjają zdrowiu (prozdrowotne), zagrażają zdrowiu oraz wskazuje te, które szczególnie często występują wśród nastolatków; odróżnia czynniki środowiskowe i społeczne (korzystne i szkodliwe), na które człowiek może mieć wpływ od takich, na które nie może mieć wpływu; • omawia krótkoterminowe i długoterminowe konsekwencje

	<p>zachowań sprzyjających (prozdrowotnych) i zagrażających zdrowiu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobiera i demonstruje umiejętności komunikacji interpersonalnej istotne dla zdrowia i bezpieczeństwa (odmowa, zachowania asertywne, negocjowanie); • wymienia rzetelne źródła informacji o zdrowiu, chorobach, świadczeniach i usługach zdrowotnych; • ocenia własne zachowania związane ze zdrowiem, ustala indywidualny plan działania na rzecz własnego zdrowia; • ustala, co sam może zrobić, aby tworzyć warunki środowiskowe i społeczne, które są korzystne dla zdrowia (ochrona środowiska przyrodniczego, wsparcie społeczne, komunikacja interpersonalna, współpraca osób, instytucji i organizacji na rzecz zdrowia itp.);
Technika	<ul style="list-style-type: none"> • przyjmuje postawy odpowiedzialności za współczesny i przyszły stan środowiska; • kształtuje umiejętności segregowania i wtórnego wykorzystania odpadów znajdujących się w najbliższym otoczeniu;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • radzi sobie w sytuacji konfliktu, presji grupy, stresu;

b) Szkoła Podstawowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym

	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> • uczy się dbałości o zdrowie – różnicowania pojęć: „człowiek zdrowy”, „człowiek chory”; • uczy się przestrzegania zasad higieny – mycia rąk, mycia owoców i warzyw, korzystania z czystych naczyń itd.; • uczy się dobierania produktów spożywczych do poszczególnych posiłków; • poznaje i przestrzega zasad zdrowego trybu życia; • uczy się dbałości o odpowiednią pozycję podczas pracy oraz dobre oświetlenie; rozumienie znaczenia snu oraz odpoczynku; • rozumie konieczność przeprowadzania badań profilaktycznych – wizyta u lekarza pierwszego kontaktu, stomatologa, ginekologa itp. • uczy się określania własnych mocnych stron i trudności;

c) Szkoła Branżowa I stopnia

Przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Podstawy przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje mocne i słabe strony własnej osobowości; odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej; • zna korzyści wynikające z planowania własnych działań i inwestowania w siebie;
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia reakcje własnego organizmu na wysiłek fizyczny o różnej intensywności; • wyjaśnia, na czym polega prozdrowotny styl życia; • wyjaśnia związek między aktywnością fizyczną i żywieniem a zdrowiem i dobrym samopoczuciem oraz omawia sposoby utrzymania odpowiedniej masy ciała we wszystkich okresach życia; • wymienia choroby cywilizacyjne uwarunkowane niedostatkami ruchu, w szczególności choroby układu krążenia, układu ruchu i otyłość, oraz omawia sposoby zapobiegania im; • wyjaśnia, dlaczego zdrowie jest wartością dla człowieka i zasobem dla społeczeństwa oraz na czym polega dbałość o zdrowie w okresie młodości i wczesnej dorosłości; • wyjaśnia, co oznacza odpowiedzialność za zdrowie własne i innych ludzi; • omawia konstruktywne, optymistyczne sposoby wyjaśniania trudnych zdarzeń i przeformułowania myśli negatywnych na pozytywne; • wyjaśnia, na czym polega praca nad sobą dla zwiększenia wiary w siebie, poczucia własnej wartości i umiejętności podejmowania decyzji; • wyjaśnia, na czym polega konstruktywne przekazywanie i odbieranie pozytywnych i negatywnych informacji zwrotnych oraz radzenie sobie z krytyką; • omawia zasady racjonalnego gospodarowania czasem; • wyjaśnia, na czym polega samobadanie i samokontrola zdrowia oraz dlaczego należy poddawać się badaniom profilaktycznym w okresie całego życia; • wyjaśnia, co to znaczy być aktywnym pacjentem i jakie są podstawowe prawa pacjenta; • omawia przyczyny i skutki stereotypów i stygmatyzacji osób chorych psychicznie i dyskryminowanych (np. żyjących

	<p>z HIV/AIDS);</p> <ul style="list-style-type: none"> • planuje projekt dotyczący wybranych zagadnień zdrowia oraz wskazuje na sposoby pozyskania sojuszników i współuczestników projektu w szkole, domu lub w społeczności lokalnej; • omawia, na czym polega współuczestnictwo i współpraca ludzi, organizacji i instytucji w działaniach na rzecz zdrowia; • wyjaśnia, jaki jest związek między zdrowiem i środowiskiem oraz co sam może zrobić, aby stworzyć środowisko sprzyjające zdrowiu.
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi określić podstawowe źródło ludzkich kompleksów i podjąć próbę określenia źródła własnych kompleksów; • akceptuje siebie, swoje słabe i mocne strony; • rozumie trudności w osiągnięciu tożsamości płciowej, wie, gdzie szukać pomocy; • jest odpowiedzialny za własny rozwój emocjonalny; • rozumie, czym jest dojrzewanie: zna, rozumie i akceptuje kryteria dojrzałości biologicznej, psychicznej i społecznej; • zna problemy okresu dojrzewania i sposoby radzenia sobie z nimi;
Etyka	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady działań, które są wyrazem troski o własne zdrowie i życie;

d) Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi

	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie własną niepełnosprawność i ograniczenia z niej wynikające; • doskonali umiejętność wyboru odzieży i ubierania się adekwatnego do sytuacji, pogody; • akceptuje zmiany i ma szacunek dla własnego ciała; • doskonali umiejętności rozpoznawania i wyrażania uczuć; • doskonali umiejętności oceny własnych kompetencji; • doskonali umiejętności dbania o zdrowy styl życia; • rozumie konieczność wykonywania badań profilaktycznych (badania okresowe, wizyty u stomatologa, urologa,

	<p>ginekologa);</p> <ul style="list-style-type: none"> • uczy się radzić sobie z problemem chorób i śmierci bliskich osób, przeżywać żałobę; • uczy się radzić sobie ze stresem; • uczy się być asertywnym;
--	--

2. Relacje - kształtowanie postaw społecznych

a) Szkoła Podstawowa

Przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Edukacja wczesnoszkolna	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje się z grupą społeczną, do której należy: rodzina, klasa w szkole, drużyna sportowa, społeczność lokalna, naród; respektuje normy i reguły postępowania w tych grupach; • przyjmuje konsekwencje swojego uczestnictwa w grupie i własnego w niej postępowania w odniesieniu do przyjętych norm i zasad; • współpracuje z uczniami, wymienia się z nimi pomysłami i doświadczeniami, wykorzystując technologię; • dostrzega, że każdy powinien brać odpowiedzialność za swoje wybory; • dostrzega, że lepiej poznaje siebie, bardziej się rozwija i czerpie szczęście w relacji z innymi osobami niż w samotności; • odkrywa, że współtworzy różne wspólnoty osób, np. rodzinę, klasę, państwo; • ma świadomość, że każdej osobie ludzkiej, także jemu, należy się szacunek, że szacunkiem należy obdarzać także wspólnoty osób – rodzinę, klasę, naród (ojczyznę), w tym wspólnotę religijną – a także symbole tych wspólnot; • szanuje godność każdej osoby ludzkiej oraz swoją, wyraża swoim komunikatem werbalnym i niewerbalnym; • uwzględnia coraz częściej godność i dobro innych osób, podejmując decyzję o działaniu; • wyraża szacunek wobec osób, wspólnot osób oraz ich symboli w sytuacjach codziennych i uroczystych, przejawiając właściwe zachowanie;

	<ul style="list-style-type: none"> • wchodzi w relacje z innymi osobami (rówieśnikami, nauczycielami), szanując to, co jest wartością dla nich, i nazywając to, co jest wartością dla niego; • naśladuje i przyjmuje jako własne zachowania dobre na podstawie doświadczeń ze świata realnego oraz przykładów płynących z tekstów literackich, filmów i innych źródeł; • przestrzega zasad obowiązujących we wspólnocie osób, której jest członkiem;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w zespołowym rozwiązaniu problemu, posługując się technologią taką jak: poczta elektroniczna, forum, wirtualne środowisko kształcenia, dedykowany portal edukacyjny; • identyfikuje i docenia korzyści płynące ze współpracy nad wspólnym rozwiązywaniem problemów; • bierze udział w różnych formach współpracy, jak: programowanie w parach lub w zespole, realizacja projektów, uczestnictwo w zorganizowanej grupie uczących się; projektuje, tworzy i prezentuje efekty wspólnej pracy;
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w sportowych rozgrywkach klasowych w roli zawodnika, stosując zasady „czystej gry”: szacunku dla rywala, respektowania przepisów gry, podporządkowania się decyzjom sędziego; potrafi właściwie zachować się w sytuacji zwycięstwa i porażki, podziękować za wspólną grę; • pełni rolę organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych; • wyjaśnia zasady kulturalnego kibicowania; • wyjaśnia, jak należy zachować się w sytuacjach związanych z aktywnością taneczną; • omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci; • identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować; • wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych; • wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych; • współpracuje w grupie szanując poglądy i wysiłki innych ludzi, wykazując asertywność i empatię;

	<ul style="list-style-type: none"> • motywuje innych do udziału w aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i specjalnych potrzebach edukacyjnych (np. osoby niepełnosprawne, osoby starsze);
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • współpracuje z innymi – dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich; • wykazuje konieczność współdziałania w życiu społecznym i wyjaśnia istotę samorządności; • uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną; rozumie znaczenie potrzeb społecznych człowieka (kontaktu, przynależności, uznania); • przedstawia zasady komunikowania się; wyjaśnia zasady skutecznej autoprezentacji – kształtowania swojego wizerunku; • wymienia cechy grup społecznych; charakteryzuje grupę koleżeńską i grupę nastawioną na realizację określonego zadania; uzasadnia, że efektywna współpraca przynosi różne korzyści; przedstawia różne formy współpracy w grupie; • rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; • rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; • przedstawia cele i przykłady działania organizacji społecznych skupiających młodych ludzi w Polsce; wyjaśnia ideę wolontariatu i przedstawia formy działalności wolontariuszy;
Przyroda	<ul style="list-style-type: none"> • zachęcanie do działania na rzecz środowiska lokalnego; • doskonalenie umiejętności w zakresie komunikowania się, współpracy i działania oraz pełnienia roli lidera w zespole;
Biologia	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje zasady <i>savoir-vivre'u</i> w różnych sytuacjach społecznych; • rozumie zasady komunikacji werbalnej i niewerbalnej i jej znaczenie w relacjach interpersonalnych; przyjmuje odpowiedzialność za manifestowane reakcje, wypowiedziane i pisane słowa;

	<ul style="list-style-type: none"> • kształtuje i wyraża postawy asertywne, gdy nie może lub nie powinien czegoś wykonać, stara się odmawiać tak, by nie ranić drugiego; • bierze udział w życiu społecznym przez: wolontariat, stowarzyszenia, grupy nieformalne i aktywność indywidualną; ujawnia wrażliwość na osoby potrzebujące pomocy i zna konkretne sposoby jej udzielania;
--	---

b) Szkoła Podstawowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym

	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie i nazywa relacje i więzi między członkami rodziny; • przestrzega zasad panujących w rodzinie; • przestrzega zasad panujących w klasie; • przestrzega norm współżycia w grupie; • uczy się współuczestnictwa i współpracy podczas zabawy i zajęć; • poznaje sąsiadów, znajomych rodziny i ich role społeczne; • poznaje i korzysta z miejsc użyteczności publicznej; • poznaje organizacje społeczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami; • przyswaja język i doskonali rozwój mowy; • uczy się porozumiewania w formie dialogu; poznaje zasady prowadzenia rozmowy; • uczy się komunikowania z zastosowaniem wspomagających i alternatywnych metod komunikacji – AAC: gesty, mimika, zdjęcia, obrazy, znaki przestrzenno-dotykowe, symbole, pismo, urządzenia i oprogramowanie wspomagające komunikację (dla uczniów niekomunikujących się werbalnie lub ze znacznymi ograniczeniami w tym zakresie); • bierze udział w wydarzeniach klasowych i szkolnych, także z zastosowaniem urządzeń głosowych – prostych komunikatorów, urządzeń wysokiej technologii; • uczy się i doskonali wyrażanie własnego zdania; • uczy się stosowania form grzecznościowych i komplementów w życiu codziennym; • uczy się wyjaśniania swojego zachowania i mówienia o planach;

c) Szkoła Branżowa I stopnia

Przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
WOS	<ul style="list-style-type: none"> współpracuje z innymi – planuje, dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich;
Podstawy przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej; podejmuje decyzje i ocenia ich skutki, zarówno pozytywne, jak i negatywne; charakteryzuje swoje role społeczne i typowe dla nich zachowania; stosuje różne formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej w celu autoprezentacji oraz prezentacji własnego stanowiska;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> rozumie, na czym polega wierność, zaufanie i dialog w relacjach międzyludzkich; wskazuje różnice i podobieństwa między przyjaźnią, zakochaniem, miłością; rozumie znaczenie miłości w życiu człowieka; rozumie, że lepsze zrozumienie siebie powoduje lepsze zrozumienie innych; zna i rozumie podłoża konfliktów w rodzinie i określa ich przyczyny; wskazuje sposoby rozwiązywania konfliktów; posługuje się różnymi formami komunikowania się; odczytuje i interpretuje komunikaty; rozumie znaczenie mowy ciała w kontaktach interpersonalnych; potrafi lepiej zrozumieć siebie i drugiego człowieka; rozumie znaczenie odpowiedzialności w przeżywaniu własnej płciowości i budowaniu emocjonalnych więzi;

d) Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi

	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> doskonali umiejętność nawiązywania relacji z innymi ludźmi; uczy się nawiązywania właściwych relacji z płcią przeciwną: koleżeństwo, przyjaźń, zakochanie, związek; rozumie sytuację małżeństwa, w którym występuje niepełnosprawność; poznaje zasady sprawowania opieki nad dzieckiem; rozumie,

	<p>co oznacza odpowiedzialne rodzicielstwo;</p> <ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętność aktywnego udziału w życiu rodziny; • rozumie konieczność budowania wokół siebie kręgu wsparcia – grupy przyjaznych osób (sąsiedzi, dalsza rodzina, rówieśnicy, znajomi, rodzina itd.); • doskonali umiejętność współpracy z innymi osobami; • rozumie sytuacje utrzymania bliskości lub dystansu w relacjach z innymi; • doskonali umiejętność pomagania sobie i innym; • uczy się wykonywania pracy charytatywnej/wolontariackiej; • uczy się prowadzenia życia towarzyskiego;
--	---

3. Kultura - wartości, normy i wzory zachowań

a) Szkoła Podstawowa

Przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Klasa I–III	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia swoje postępowanie i innych osób, odnosząc się do poznanych wartości, takich jak: godność, honor, sprawiedliwość, obowiązkowość, odpowiedzialność, przyjaźń, życzliwość, umiar, powściągliwość, pomoc, zadośćuczynienie, przeproszenie, uznanie, uczciwość, wdzięczność oraz inne respektowane przez środowisko szkolne; • szanuje zwyczaje i tradycje różnych grup społecznych i narodów, przedstawia i porównuje zwyczaje ludzi, np. dotyczące świąt w różnych regionach Polski, a także w różnych krajach; • określa, co jest dobre, a co jest złe, w otaczającym go świecie i w świecie poznawanych tekstów oraz podaje uzasadnienie swojego zdania; • odróżnia szczęście od doraźnie odczuwanej przyjemności i poznaje, że dobro jest źródłem szczęścia własnego oraz innych osób; • odkrywa, że wspólnota osób, której jest członkiem, ustanawia swoje zasady (normy) i oczekuje ich respektowania;
Język polski	<ul style="list-style-type: none"> • kształtuje umiejętność uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym

	<p>i aksjologicznym;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwija zdolności dostrzegania wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami; • kształci postawy szacunku dla przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej; • rozwija zainteresowania kulturą w środowisku lokalnym i potrzeby uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych; • rozwija szacunek dla wiedzy, wyrabia pasję poznawania świata i zachęca do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości; • rozwija umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania; • rozwija umiejętność rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzysłowu, przypisów i odsyłaczy, oraz szacunku dla cudzej własności intelektualnej; • kształci nawyki systematycznego uczenia się oraz porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania; • jest zachęcany do rozwijania swoich uzdolnień przez udział w różnych formach poszerzania wiedzy, na przykład w konkursach, olimpiadach przedmiotowych i wykładach, oraz rozwijania umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy;
Historia	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje historię i tradycje swojej okolicy i ludzi dla niej szczególnie zasłużonych; zna lokalne zabytki i opisuje ich dzieje;
Muzyka	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje i popularyzuje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu; • zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej; • zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne; • uczestniczy w tworzeniu artystycznych projektów edukacyjnych o charakterze interdyscyplinarnym (również z wykorzystaniem technologii informacyjnej); • angażuje się w kreowanie kultury artystycznej swojej szkoły i najbliższego środowiska;

	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy realnie lub wirtualnie w różnorodnych wydarzeniach muzycznych; • stosuje zasady wynikające ze świadomego korzystania i uczestniczenia w dorobku kultury muzycznej: odpowiednie zachowanie podczas koncertu, przedstawienia operowego itp., tolerancja dla preferencji muzycznych innych osób oraz szacunek dla twórców i wykonawców;
Plastyka	<ul style="list-style-type: none"> • zna dziedzictwo kulturowe najbliższego otoczenia, wymienia zabytki i dzieła architektury (historycznej i współczesnej); • zapoznaje się z twórczością artystów w obrębie „małej ojczyzny”;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że konflikt w grupie może wynikać z różnych przyczyn (sprzeczne interesy, inne cele); przedstawia sposoby rozwiązywania konfliktów oraz analizuje ich zalety i wady; • podaje cnoty obywatelskie (odpowiedzialność, troska o dobro wspólne, aktywność, przedsiębiorczość, solidarność, roztropność, tolerancja, odwaga cywilna); wykazuje, odwołując się do działań wybitnych Polaków, znaczenie ich urzeczywistnienia dla pożytku publicznego; • wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne, grupę posługującą się językiem regionalnym oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania; • przedstawia – za Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej – prawa przysługujące etnicznym grupom mniejszościowym; • uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe (regionalną, narodową/etniczną, państwową/obywatelską, europejską); rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, oraz uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym zjawiskom; • planuje dalszą edukację, uwzględniając własne zainteresowania, zdolności i umiejętności oraz rady innych osób i sytuację na rynku pracy;
Przyroda	<ul style="list-style-type: none"> • kształtuje postawy związane z tożsamością kulturową regionu;
Geografia	<ul style="list-style-type: none"> • łączy racjonalność naukową z refleksją nad pięknem i harmonią świata przyrody oraz dziedzictwem kulturowym ludzkości; • przyjmuje postawy szacunku do środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozumienie potrzeby racjonalnego w nim gospodarowania;

	<ul style="list-style-type: none"> • rozwija w sobie poczucie tożsamości oraz wykazywanie postawy patriotycznej, wspólnotowej i obywatelskiej; • ma poczucie dumy z piękna ojczystej przyrody i dorobku narodu (różnych obiektów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego własnego regionu i Polski, krajobrazów Polski, walorów przyrodniczych, kulturowych, turystycznych oraz sukcesów polskich przedsiębiorstw na arenie międzynarodowej); • kształtuje pozytywne – emocjonalne i duchowe – więzi z najbliższym otoczeniem, krajem ojczystym, a także z całą planetą Ziemią; • rozwija postawy współodpowiedzialności za stan środowiska geograficznego, kształtowanie ładu przestrzennego oraz przyszłego rozwoju społeczno - kulturowego i gospodarczego „małej ojczyzny”, własnego regionu i Polski; • przełamuje stereotypy i kształtuje postawy szacunku, zrozumienia, akceptacji i poszanowania innych kultur przy jednoczesnym zachowaniu poczucia wartości dziedzictwa kulturowego własnego narodu i własnej tożsamości;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje kwestie etyczne związane z wykorzystaniem komputerów i sieci komputerowych, takie jak: bezpieczeństwo, cyfrowa tożsamość, prywatność, własność intelektualna, równy dostęp do informacji i dzielenie się informacją; • postępuje etycznie w pracy z informacjami;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • jest odpowiedzialny za własny rozwój i samowychowanie;

b) Szkoła Podstawowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym

	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w świętach i tradycjach rodzinnych; • przestrzega kultury życia codziennego; • uczy się korzystania z ośrodków i instytucji kultury; • uczy się właściwego zachowania w różnych miejscach i sytuacjach (teatr, kino, muzeum, wystawy, koncerty itp.); • uczy się udziału w różnych formach twórczości (formy

	<p>parateatralne, muzykowanie, zajęcia plastyczne, imprezy itp.);</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie przynależność do kraju, regionu, narodu; • poznaje region, tradycje, obyczaje; • bierze udział w lokalnych świętach i uroczystościach;
--	--

c) Szkoła Branżowa I stopnia

Przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Język polski	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega związek języka z wartościami oraz to, że stanowi on źródło poznania wartości (takich jak dobro, prawda, piękno; wiara, nadzieja, miłość; wolność, równość, braterstwo; Bóg, honor, ojczyzna; solidarność, niepodległość, tolerancja); • dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne.
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • znajduje i wykorzystuje informacje na temat sposobu, w jaki prawo reguluje życie obywateli; • wyraża własne zdanie w wybranych sprawach na różnych forach publicznych i uzasadnia je; • jest otwarty na odmienne poglądy; • gromadzi i wykorzystuje informacje potrzebne do zaplanowania dalszej nauki i kariery zawodowej;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie, czym jest niepełnosprawność, starość, choroby, umiowanie i śmierć, w tym w aspekcie życia rodzinnego; • ma świadomość własnej tożsamości; • rozumie potrzebę poznania siebie i kształtowania obrazu własnej osoby; rozumie potrzebę poznania swojego partnera; • wyraża szacunek dla siebie i innych; • jest tolerancyjny wobec odmienności kulturowych, etnicznych, religijnych, seksualnych; • określa wartości i pojęcia związane z płciowością człowieka: męskość, kobiecość, miłość, rodzina, rodzicielstwo; • porównuje role kobiet i mężczyzn w kontekście stereotypów;
Etyka	<ul style="list-style-type: none"> • zna, rozumie i stosuje pojęcia niezbędne do opisu przeżyć i działań moralnych; • zna i rozwija swoje zalety, rozpoznaje i eliminuje swoje wady; • wyjaśnia, czym jest sumienie i jaką pełni rolę w życiu człowieka; • wyjaśnia ideę rozwoju moralnego i podaje przykłady działań

	<p>egoistycznych, konformistycznych, altruistycznych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega autonomia człowieka, podaje przykłady działań i postaw autonomicznych i nieautonomicznych; • wyjaśnia, na czym polega interioryzacja wartości i norm moralnych; • objaśnia, czym jest sens życia, uczciwość, roztropność, umiarkowanie, męstwo, honor, prywatność, asertywność, prawdomówność; • dba o przedmioty będące jego prywatną własnością, własnością innych oraz będące własnością publiczną; • potrafi podzielić się z innymi tym, co jest jego własnością; • dostrzega i wyjaśnia związek między uczeniem się a wykonywaną pracą; wyjaśnia znaczenie pracy zarobkowej; • rozważa problem własności intelektualnej; wyjaśnia, czym jest plagiat, oraz formułuje ocenę moralną dotyczącą plagiatu; • jest świadomy, że postęp cywilizacyjny dokonuje się dzięki wiedzy; wyjaśnia, dlaczego wiedza jest dobrem (wartością);
--	---

d) Szkoła Specjalna Przesposabiająca do Pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi

	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> • odkrywa siebie jako osobę dorosłą; • kształtuje świadomość własnej tożsamości; • uczy się elementów kultury osobistej – wygląd zewnętrzny, higiena osobista, odpowiednie zachowanie się w różnych sytuacjach; • rozumie rolę ucznia jako osoby dorosłej w szkole przysposabiającej do pracy; • rozwija swoje zainteresowania; • uczy się odróżniania marzeń realnych od nierealnych; • dalej poznaje własny region, kulturę, tradycje regionalne, organizacje i instytucje działające na danym terenie; • rozumie ważne wydarzenia w rodzinie, miejscu zamieszkania, kraju, uczestniczy w tych wydarzeniach; • uczy się utożsamiania z własnym krajem; • uczy się określania planów na przyszłość; • doskonali umiejętności organizowania sobie czasu wolnego;

	<ul style="list-style-type: none"> • doskonali umiejętność poprawnego zachowania się w miejscach publicznych; • doskonali umiejętność dokonywania wyborów w różnych sytuacjach życiowych; • stosuje się do zasad <i>savoir-vivre'u</i> (odpowiednie zachowanie w różnych sytuacjach, postawy wobec innych osób); • rozpoznaje i nazywa własne potrzeby i oczekiwania w odniesieniu do pracy; uczy się wskazywania swoich mocnych i słabych stron w sytuacji pracy; • uczy się określania swoich preferencji (zainteresowań) i predyspozycji zawodowych, doskonali umiejętność planowania swojej przyszłości zawodowej; • poznaje znaczenie pracy w życiu człowieka;
--	---

4. Bezpieczeństwo - profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych)

a) Szkoła Podstawowa

Przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Edukacja wczesnoszkolna	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, iż wszyscy ludzie posiadają prawa i obowiązki, wymienia własne prawa i obowiązki, przestrzega ich i stosuje je w codziennym życiu; • rozróżnia podstawowe znaki drogowe, stosuje przepisy bezpieczeństwa • w ruchu drogowym i miejscach publicznych; przestrzega zasad zachowania się środkach publicznego transportu zbiorowego; • stosuje się do zasad bezpieczeństwa w szkole, odnajduje drogę ewakuacyjną, rozpoznaje znaki i symbole informujące o różnych rodzajach niebezpieczeństw oraz zachowuje się zgodnie z informacją w nich zawartą; stosuje zasady bezpiecznej zabawy w różnych warunkach i porach roku; • ma świadomość istnienia zagrożeń ze środowiska naturalnego, np. nagła zmiana pogody, huragan, ulewne deszcze, burza, susza oraz ich następstwa: powódź, pożar, piorun; określa odpowiednie sposoby zachowania się człowieka w takich sytuacjach; • stosuje zasady bezpieczeństwa podczas korzystania

	<p>z urządzeń cyfrowych, rozumie i respektuje ograniczenia związane z czasem pracy z takimi urządzeniami, oraz stosuje zasady netykiety;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia pożądane i niepożądane zachowania innych osób (również uczniów) korzystających z technologii, zwłaszcza w sieci Internet;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia pozytywne i negatywne zachowania innych osób (również uczniów) korzystających z technologii, w tym zwłaszcza w sieci Internet; • przestrzega ogólnie przyjęte zasady związane z bezpieczeństwem w Internecie;
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady bezpiecznego zachowania się nad wodą i w górach w różnych porach roku; • omawia konsekwencje zdrowotne stosowania używek w odniesieniu do podejmowania aktywności fizycznej; • wymienia zasady bezpiecznego korzystania ze sprzętu sportowego; • wymienia najczęstsze przyczyny oraz okoliczności wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych, omawia sposoby zapobiegania im; • wskazuje zagrożenia związane z uprawianiem niektórych dyscyplin sportu;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zachowania związane z przemocą fizyczną i psychiczną, w tym werbalną, wobec siebie i innych; wymienia osoby i instytucje, które należy powiadomić w takich sytuacjach; • przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów Internetu; rozpoznaje przemoc w cyberprzestrzeni i wyjaśnia, jak należy na nią reagować; • wyjaśnia, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za popełnienie wykroczeń i przestępstw; • przedstawia uprawnienia policjantów i funkcjonariuszy innych służb państwowych oraz swoje prawa w kontakcie z tymi służbami;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się technologią zgodnie z przyjętymi zasadami i prawem; przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy; • uznaje i respektuje prawo do prywatności danych i informacji oraz prawo do własności intelektualnej; • wymienia zagrożenia związane z powszechnym dostępem

	<p>do technologii oraz do informacji i opisuje metody wystrzegania się ich;</p> <ul style="list-style-type: none"> • stosuje profilaktykę antywirusową i potrafi zabezpieczyć przed zagrożeniem komputer wraz z zawartymi w nim informacjami; • ocenia krytycznie informacje i ich źródła, w szczególności w sieci, pod względem rzetelności i wiarygodności w odniesieniu do rzeczywistych sytuacji, docenia znaczenie otwartych zasobów w sieci i korzysta z nich;
Technika	<ul style="list-style-type: none"> • przewiduje zagrożenia płynące z niewłaściwego użytkowania sprzętu technicznego; • analizuje sytuacje zagrażające zdrowiu i życiu podczas pracy z narzędziami i urządzeniami (procedura postępowania podczas wypadku przy pracy; umiejętność udzielenia pierwszej pomocy przedmedycznej w typowych sytuacjach zagrożenia);
Edukacja dla bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady nadzwyczajnych zagrożeń (pochodzenia naturalnego i wywołane przez człowieka); • wymienia zasady ostrzegania ludności o zagrożeniach; rozróżnia poszczególne sygnały alarmowe i środki alarmowe; omawia zasady właściwego zachowania się w razie uruchomienia sygnałów alarmowych;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • świadomie i odpowiedzialnie korzysta ze środków społecznego przekazu, w tym z Internetu, dokonując wyboru określonych treści i limitując czas im poświęcany;

b) Szkoła Podstawowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym

	<p>Wymagania szczegółowe. Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uczy się dostrzegania czynników i sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu (w tym także zagrożeń ze strony innych osób, używania alkoholu, środków odurzających); • uczy się i doskonali umiejętności zachowania się w sytuacjach trudnych i niebezpiecznych (dotyczących siebie i innych); • poznaje odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ludzi (Straż Pożarna, Policja, Wojsko Polskie, Straż Miejska, pracownicy ochrony); • poznaje i korzysta z ważnych numerów alarmowych;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • uczy się zachowania bliskości i dystansu w relacjach z innymi ludźmi; • uczy się prawidłowego zachowywania się w środkach komunikacji; • poznaje nietypowe i nagłe sytuacje, które mogą się zdarzyć w domu, szkole, na ulicy, w innych miejscach; • uczy się przestrzegania zasad bezpieczeństwa podczas posługiwania się różnymi urządzeniami w domu i w szkole; • uczy się rozpoznawania i rozumienia znaków drogowych, symboli, oznaczeń w różnych miejscach itp.
--	--

c) Szkoła Branżowa I stopnia

Przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje prawne aspekty codziennych problemów życiowych i szuka ich rozwiązania; • wymienia przestępstwa, których ofiarą najczęściej padają młodzi ludzie; wie, jak można próbować ich uniknąć, i przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w sytuacji zagrożenia; • wyjaśnia, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za popełnienie przestępstwa (środki wychowawcze i poprawcze); • przedstawia przepisy prawne dotyczące sprzedaży i konsumpcji alkoholu, papierosów i narkotyków i wskazuje na konsekwencje ich łamania.
Podstawy przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje racjonalne decyzje, opierając się na posiadanych informacjach, i ocenia skutki własnych działań;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • korzysta z podstawowych usług w sieci komputerowej, lokalnej i rozległej, związanych z dostępem do informacji, wymianą informacji i komunikacją, przestrzega przy tym zasad netykiety i norm prawnych, dotyczących bezpiecznego korzystania i ochrony informacji oraz danych w komputerach w sieciach komputerowych; • omawia normy prawne odnoszące się do stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych, dotyczące m.in. rozpowszechniania programów komputerowych, przestępczości komputerowej, poufności, bezpieczeństwa i ochrony danych oraz informacji w komputerze i w sieciach komputerowych;
Wychowanie do życia	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie, na czym polegają zagrożenia życia społecznego:

w rodzinie	<p>alkoholizm, narkomania, agresja, sekty, pornografia;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozumie zasady przeciwstawiania się wszelkim manipulacjom – niebezpieczeństwom ze strony otoczenia; • potrafi być krytyczny wobec treści szkodliwych dla młodzieży; • wyjaśnia, na czym polega przemoc i przestępstwa seksualne; wskazuje możliwości zapobiegania im oraz sposoby obrony; • wie, gdzie szukać informacji o ośrodkach pomocy psychologicznej, medycznej i prawnej; rozumie ich znaczenie; • zna sposoby szukania pomocy w sytuacjach trudnych;
Etyka	<ul style="list-style-type: none"> • zna swoje podstawowe prawa i obowiązki oraz wypełnia własne obowiązki; • analizuje problem stosowania środków psychoaktywnych i formułuje ocenę moralną dotyczącą tego typu działań; • podaje przykłady właściwego i niewłaściwego wykorzystywania nowoczesnych technologii informacyjnych;

d) Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi

	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> • doskonalą umiejętność radzenia sobie w sytuacjach trudnych i niebezpiecznych; • uczy się odróżniania fikcji od rzeczywistości – świat kina, teatru, literatury, gier komputerowych; • poznaje prawa, w tym uprawnienia osób z niepełnosprawnościami do korzystania z systemu wsparcia społecznego; • poznaje obowiązki wobec prawa; • doskonalą umiejętność radzenia sobie w sytuacjach groźnych i trudnych; • poznaje zasady bezpieczeństwa w kontaktach z innymi ludźmi, nawiązywanych za pomocą Internetu i innych nowych technologii; • uczy się orientacji w przestrzeni bliższego i dalszego środowiska; • rozwija i doskonalą umiejętność korzystania z transportu publicznego; • uczy się samodzielności w mieszkaniu treningowym;

IX. Zasady ewaluacji Programu Wychowawczo-Profilaktycznego

Ewaluacja programu polega na systematycznym gromadzeniu informacji na temat prowadzonych działań, w celu ich modyfikacji i podnoszenia skuteczności Programu Wychowawczo - Profilaktycznego. Ewaluacja przeprowadzana będzie poprzez:

- obserwację zachowań uczniów i zachodzących w tym zakresie zmian,
- analizę dokumentacji,
- przeprowadzanie ankiet, kwestionariuszy wśród uczniów, rodziców i nauczycieli,
- rozmowy z rodzicami,
- wymianę spostrzeżeń w zespołach wychowawców i nauczycieli,
- analizy przypadków.

Ewaluacja programu przeprowadzana będzie przez zespół ds. Ewaluacji Programu Wychowawczo - Profilaktycznego powołany przez dyrektora. Zadaniem Zespołu jest opracowanie planu ewaluacji, organizacja badań oraz opracowanie wyników. Z wynikami prac Zespołu w formie raportu ewaluacyjnego zostanie zapoznana Rada Pedagogiczna i Rada Rodziców.

Program Wychowawczo - Profilaktyczny został uchwalony przez Radę Rodziców w porozumieniu z Radą Pedagogiczną Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego w Radomsku w dniu 27 września 2017 roku.